מתני' [א]נזיר שגילח ונודע לו שהוא טמא אם טומאה ידועה סותר ואם טומאת תהום אינו סותר אם עד שלא גילח בין כך ובין כך סותר [ב]כיצד ירד לטבול במערה ונמצא מת צף על פי המערה טמא נמצא משוקע בקרקע המערה ירד להקר טהור ליטהר מטומאת מת טמא שחזקת טמא טמא וחזקת טהור טהור שרגלים לדבר: גמ' מנא הני מילי (א)אמר ר"א דאמר קרא [1]וכי ימות מת עליו בפתע פתאום במחוורת לו ריש לקיש אמר אמר קרא [2]כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה כי דרך מה דרך בגלוי אף כל בגלוי ואלא [3]הדתנן [ג]איזוהי טומאת התהום כל שאינו מכירה אחד בסוף העולם אבל מכירה אחד בסוף העולם אין זו טומאת התהום בשלמא (א) למ"ד כי דרך שפיר אלא למאן דאמר במחוורת לו כי מכירה אחד בסוף העולם מאי הוי ותו הא דתניא המוצא מת מושכב לרחבה של דרך בתרומה טמא בנזיר ובעשיית פסח טהור מאי שנא אלא טומאת התהום [י]גמרא גמירי לה: אם עד שלא גילח וכו': מאן תנא א"ר יוחנן ר"א היא דאמר [ד]תגלחת מעכבת בעי רמי בר חמא נטמא בתוך מלאת ונודע לו לאחר מלאת מהו בתר ידיעה אזלינן וידיעה אחר מלאת היא[ה] או לא ולמאי למיסתר
אמר

מתני' נזיר שגילח. תגלחת טהרה ביום שלשים ואחד שלו: [א]ונודע לו שהוא טמא. בטומאת מת בין שנטמא בתוך מלאת בין שנטמא לאחר מלאת [ב]לבו ביום קודם שהביא קרבנותיו ושגילח: אם טומאה ידועה. היתה בשעה שנטמא ה"ז סותר את הכל אבל [ג] לא נטמא עד לאחר הבאת קרבנותיו אפילו בטומאה ידועה אינו סותר אלא ז' כדתנן בפרק שלשה מינין (לעיל דף מז.) מי שנזרק עליו אחד מן הדמים כו' ואוקימנא בגמרא [שם] לדברי הכל ז' סותר ותו לא: ואם עד שלא גילח. נודע לו שנטמא בין בו ביום בין שנטמא בתוך ימי מלאת: בין כך ובין כך. בין בטומאה ידועה בין בטומאת התהום סותר את הכל: כילד. היא טומאת התהום שאינו סותר אם נטמא בטומאת מת וירד לטבול במערה ביום שביעי שלו ולאחר שילא[ד] מלא לשם מת שהוא לף על פני המים שבפתח המערה והוא לא הכיר בו כשירד שם לטבול אין זו טומאת התהום [ה]ואפי' אם לא נודע לו עד לאחר גילוח ואפילו אם לא ירד לשם לטבול אלא להקר ה"ז טמא וסותר את הכל: אבל אם נמלא משוקע בקרקע המערה. [ו]שבשעה שנכנס לא היה לף בזו יש חילוק פעמים שהוא טהור ופעמים שהוא טמא כשנכנס לשם ולא נכנס בה אלא להקר ונודע לו לאחר גילוח שנמלא לשם מת משוקע כנגד פי המערה ה"ז טהור דזו היא טומאת התהום אבל ירד לשם ליטהר מטומאת המת ואח"כ נודע לו ואפילו לאחר גילוח ה"ז טמא וסותר את הכל אע"פ שהיא טומאת התהום: שחזקת טמא טמא. העמידו בחזקת [ז] טמא: וחזקת טהור. [ח]יורד לשם בחזקת טהור: שרגלים לדבר. כלומר שהדברים נראין כך דטהור העמד על חזקתו וטמא על חזקתו ותיהוי חזקת טהור טהור וחזקת טמא טמא: גמ' במחוורת לו. בברורה לו כגון טומאה ידועה סותר אבל לא על טומאה שאינה ידועה לו: ור"ל אמר אמר קרא. גבי עושה פסח כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה: כי דרך [ט] בגלוי אף טומאה בגלוי. לאפוקי טומאת התהום דלא והוא הדין לנזיר דבכל מקום נזיר ועושה פסח כי הדדי נינהו: בשלמא למ"ד כי דרך. דבגלוי שפיר דכיון דאחד מכירה בסוף העולם הוי [י]גלוי: אלא למ"ד במחוורת לו כי מכירה אחד בסוף העולם. אמאי הוי טמא והא אינה מחוורת לו: ותו. בין למ"ד במחוורת לו בין למ"ד כי דרך כיון דמדאורייתא טומאת התהום הותרה גבי הא דתניא המולא מת מושכב כו' מאי שנא גבי תרומה דהוי טמא וגבי נזיר ועושה פסח דהוי טהור: אלא טומאת התהום גמרא גמירי לה. דאינה מטמאה והכי גמירי לה דלנזיר ועושה פסח בלבד אינה מטמאה אבל לתרומה לא גמרינן הילכתא ומשום הכי הוי טמא: מאן תנא. דאם נודע לו קודם גילוח אע"פ שהביא קרבנותיו סותר: א"ר יוחנן ר"א היא דאמר. בפרק ג' מינין (לעיל דף מו.) ואחר ישתה הנזיר יין [במדבר ו] אחר מעשים כולן דברי ר"א [כ]דכיון דעדיין לא גילח כמי שנודע לו בתוך מלאת דמי וסותר את הכל דאי לרבנן כיון שנזרק עליו אחד מן הדמים שוב אינו סותר: בעי רמי בר חמא נטמא. בטומאת התהום בתוך ימי מלאת ונודע לו לאחר מלאת קודם הבאת קרבנותיו וקודם גילוח: מהו בתר ידיעה אזלינן. כלומר מי אמרינן דהא דגמרינן דטומאת התהום אינה סותרת היכא דידיעה הויא לאחר מלאת אפילו היכא דנטמא בימי מלאת או דילמא כיון דנטמא בימי מלאת אע"ג דנודע לו לאחר מלאת ואפילו לאחר הבאת קרבנותיו לא אמרינן דטומאת התהום הותרה לו וסותר. ולרמי בר חמא דקמיבעיא ליה הכי [ל] לא שמיעא ליה מתני' ואמטו להכי קמיבעיא ליה הכי אי סותר או אינו סותר כלל:
אמר

נזיר שגילח. תגלחת טהרה ונודע שהוא טמא אם טומאה ידועה היא סותר ואם טומאת התהום היא כלומר שנודע לו שבמקום שעבר היתה טומאת התהום ובגמרא מפרש איזו היא טומאת התהום שאין אחד בעולם מכירה והכי הילכתא גמירי לה: אם עד שלא גילח. נודע לו בין כך ובין כך סותר בין בטומאה ידועה בין בטומאת התהום דכי גמירי טומאת התהום דלא סתרה דוקא כשנודע לו אחר שגילח אבל נודע לו קודם שגילח סותר: כיצד דין טומאת התהום ירד לטבול במערה בשביל טומאת שרץ ונמלא כזית מן המת לף על פני המערה ספק אם היה כזית מן המת בתוך המערה בשעה שטבל והאהיל או שמא לא היה שם בשעה שטבל טמא דספק טומאה ברשות [היחיד] ספקו טמא ואם נודע לו אפילו אחר שגילח טמא ולא אמרינן אף כי היה כזית מן המת תוך המערה בשעה שטבל יהא טהור משום טומאת התהום דכיון שאין שום דבר מכסה עליה הוה ליה כטומאה ידועה: משוקע בקרקע המערה. אז ודאי מיקרי שפיר טומאת התהום ולכך ירד להקר וליום אחרון שגילח נודע לו אותה טומאה טהור משום דטומאת התהום הוא: ליטהר מטומאת מת. אם ירד ליטהר מטומאת המת ואחר שחזר ומנה ימי נזירותו וגילח נודע לו כשירד[1] למערה היה כזית מהמת משוקע במערה טמא: שחזקת טמא טמא. דכי גמירי דטומאת התהום דמת הותר דוקא לאדם שלא היה בחזקת טומאת מת: שחזקת טמא טמא[2] (כלומר) שרגלים לדבר. כלומר שטעם גדול י"ל הואיל והוא בחזקת טומאת מת לא הותרה טומאת התהום אללו והא דנקיט ברישא ירד לטבול ובסיפא ירד להקר יש ליתן טעם לדבר דרישא רבותא קא משמע לן אף כי ירד לטבול דמסתמא דקדק ועיין היטב שלא תהא טומאה סביביו ונמלא מת לף על פי המערה מ"מ טמא משום ספק טומאה ברה"י וסיפא רבותא קמ"ל אף כי ירד להקר ואין דרכו לבדוק ולדקדק סביביו מ"מ כי משוקע בקרקע המערה טהור משום דהוי טומאת התהום: במחוורת לו. אבל בטומאת התהום שאינה מחוורת ולא הכיר בה אחד בסוף העולם או אינו סותר: רבי שמעון בן לקיש אמר כי דרך. גבי עושה פסח כתיב איש איש כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה לכם ומדסמך טמא לנפש לדרך נאמר כי דרך וגמרינן נזיר מעושה פסח אבל בפרק כילד לולין (פסחים דף פא: ושם) לא קאמר הש"ס הכי והכי איתא התם במחוורת לו אשכחנא נזיר עושה פסח מנלן דכתיב או בדרך רחוקה כי דרך כו' משמע התם דלא פליגי ולא גמירי נזיר מעושה [פסח]: אלא למ"ד במחוורת לו כי מכירה אחד בסוף העולם מאי הוי. ובפ' כילד לולין (ג"ז שם) לא קאמר הכי דקאמר למ"ד כי דרך נימא עד דידעי בה כולי עלמא כי דרך[1]: לנזיר ועושה פסח טהור. ומיירי בטומאת התהום כדפריש'[3] בסמוך: ומאי שנא תרומה מנזיר ועושה פסח. בפרק כילד לולין (גם זה שם) ליתא האי פירכא דסוגיא דהתם לית לה דגמירי אהדדי אלא טומאת התהום גמירי[4]: מאן תנא א"ר יוחנן ר"א היא דאמר תגלחת מעכבת. מלשתות ביין דלרבנן דאמרי דתגלחת אינה מעכבת א"כ אחר שנזרק הדם אין [עליו] עוד תורת נזיר וכן[5] שנודע לו עד שלא גילח כמי שגילח תימה[6] דבפ' כילד לולין (גם זה שם) אמר מר בר רב אשי טומאת התהום מרלה אפילו נודע לו קודם זריקה והשתא [אי]ן[7] אליבא דר"א אפילו לאחר זריקה סותר קודם גילוח ואי אליבא דרבנן הא קודם זריקה לרבנן מעכבת כקודם גילוח לר"א דהכא משמע דדבר המעכב סותר לכ"ע וי"ל דלגבי עושה פסח מיירי שאין טעון גילוח ואתיא בין לרבנן בין לר"א דכיון שנשחט הפסח א"כ הוי הדם עומד ליזרק וכל העומד ליזרק כזרוק דמי ולכך אין סותר כיון שנשחט אבל תגלחת מלוה באפי נפשה היא ועוד י"ל דהא דאמרינן התם טומאת התהום מרלה היינו ע"י רילוי הליך ולכך מרלה אף קודם זריקה אבל על התגלחת לא שייך רלוי ליך: בעי [ו]רב חמא ניטמא תוך מלאת. בטומאה ידועה או בטומאת התהום ונודע לו לאחר מלאת קודם גילוח לר"א מהו בתר טומאה אזלינן וסותר שלשים או בתר ידיעה אזלינן וסותר שבעה:
אמר

עין משפט נר מצוה

כב א מיי' פ"ו מהל' נזירות הלט"ז:
כג ב מיי' שם הלכה [יט] כ:
כד ג מיי' שם הלי"ח:
כה ד מיי' שם הלט"ז:

פי' הרא"ש

נזיר שגילח. הביא קרבנותיו וגילח: אם טומאה ידועה. פי' טומאה שאפשר שהיתה ידועה כגון שלא היה קבר התהום סותר: טומאת התהום כדמפרש בגמ' שאין אחר מכירה בסוף העולם. אע"פ שודאי טמאת' אינו סותר דהלכה היא בנזיר: אם עד שלא גילח וכבר הביא קרבנותיו: בין כך טומאה ידועה ובין כך טומאת התהום סותר. דהא דגמירי דטומאת התהום לא סתרה היינו דוקא היכא דנודע לו אחר גילוח לר"א או אחר קרבנותיו לרבנן: כיצד דין טומאת התהום ירד לטבול במערה. מטומאת שרץ ונמצא כזית מן המת צף על פני המים ספק האהיל עליו ס' לא האהיל עליו טמא דספק טומאה ברה"י ספקו טמא ואם נודע לו ס' זה אם אחר שגלח סותר דהיינו טומאה ידועה ואע"ג דאמרי' בגמ' ספק טומאה צפה טהורה היינו ס' מגע אבל ס' אהל טמא: משוקע בקרקע המערה. במקום שטבל ובודאי נטמא אם נודע לו אחר שגלח טהור ואינו סותר דהיינו טומאת התהום וברישא נקט לטבול לרבותא אע"ג דהטובל מטומא' נזהר מכל דבר המטמא אפ"ה (א) טהור ליטהר מטומאת המת. כגון שהיה נזי' טמא וטבל במערה שהיה המת משוקע בה והשלים נזירותו. או טמא מת שטבל ואח"כ קבל עליו נזירות טמא וסותר שחזקת טמא טמא וחזקת טהור טהור שרגלים לדבר. האי רגלים לדבר לאו דוקא דהכי גמירי הלכתא אלא כלומר קצת טעם יש לדבר כיון דבחזקת טומאת מת לא נתנה הלכה לטהרו: מנה"מ דטומאת התהום אינה סותרת עליו: במחוורת לו לאפוקי טומאת התהום שאינה מחוורת: ר"ל אמר כי דרך. גבי פסח כתי' איש כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה (טמא) טומאה כי דרך בפ' כ"צ יש סוגייא אחרת דקאמר התם אשכחן נזי' עושה פסח מנ"ל אמר קרא כי דרך. אבל סוגיא דהכא סברא דמר יליף נזי' מפסח ומר יליף פסח מנזיר: כל שאין מכירה א' בסוף העולם פירוש שאפשר (שאדם) [שאין אדם] מכירה: בשלמא למ"ד כי דרך שפיר דכיון דא' מכירה בסוף העולם הויא גלויה כי דרך. ובפסחים קאמר עד דידעי בה כולי עלמא כי דרך. ונזיר ועושה פסח טהור דהוי טומאת התהום כדמפרש לקמן מ"ש כי היכי דילפת נזיר מפסח למר ופסח מנזי' למר הכי נמי לילף כל שאר דבר מנהון. והכי נמי ה"מ למפרך ממתני' דמפלגא בין נודע אחר שגלח לנודע קודם שגלח דאי טעמא מקרא ליכא טעמא לפלוגי. וכן מסיפא ליטהר מטומאת מת טמא. ואי מקרא כיון דודאי נטמא בקבר התהום מה לי היה טמא מה לי היה טהור כיון דמטומאת מת ידועה [כבר טבל] וטיהר: טומאת התהום גמרא גמירי לה. וקראי דמייתי לעיל אסמכתא בעלמא נינהו ודוקא לנזי' ועושה פסח גמירי. מאן תנא אר"י ר"א היא דאמר תגלחת מעכבת מלשתות ביין וליטמא למתים דלרבנן דאמרי אין תגלחת מעכבת משנזרק הדם אין עליו תורת נזי' עוד וכך הוי עד שלא גילח כמו משגלח: בעי רמי בר חמא נטמא תוך מלאת (ד') טומא' ידועה או בקבר התהום ונודע לו אחר מלאת קודם

מסורת הש"ס

א) פסחים פא: ע"ש, ב) [צ"ל הדתניא], ג) שם [תוספתא זבין פ"ב], ד) [לעיל יד: וש"נ], ה) גי' א"מ ולא אלימא למיסתר או לא אמר כו', ו) [ועי' תוס' פסחים שם ובמנחות נח: ד"ה ואיכא כתבו שזה מן סוגיות החלוקות], ז) צ"ל רמי בר חמא,

תורה אור השלם

1. וְכִי יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפֶתַע פִּתְאֹם וְטִמֵּא רֹאשׁ נִזְרוֹ וְגִלַּח רֹאשׁוֹ בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלְּחֶנּוּ: במדבר ו ט
2. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה טָמֵא לָנֶפֶשׁ אוֹ בְדֶרֶךְ רְחֹקָה לָכֶם אוֹ לְדֹרֹתֵיכֶם וְעָשָׂה פֶסַח לַיְיָ: במדבר ט י

נוסחת הריב"ן

א] ואחר שגלח נודע לו: ב] בו ביום: ג] אם לא: ד] שילא משם מלא לי': ה] דאפילו: ו] ובשעה: ז] שהוא טמא: ח] היורד: ט] מה דרך בגלוי אף כל טומאה: י] כגלוי: כ] וכיון: ל] אי למסתר כלומר דלא מיבעי ליה הכי אי סותר ז' או כולם אלא הכי קמבעי ליה אי סותר כלל או אינו סותר והס"ד:

הגהות הב"ח

(א) גמ' למ"ד כי דרך שפיר. נ"ב עיין בפסחים דף פ"א:

הגהות התוספות

1. צ"ל דכשירד. 2. תיבות שחזקת טמא טמא נמחק. 3. צ"ל כדפרים. 4. תיבות אלא טומאת התהום גמירי נמחק. 5. צ"ל וכך לי שנודע. 6. צ"ל כמו משגילח. ותימה כו'. 7. צ"ל והשתא אליבא דמאן קאמר ליה אי אליבא כו'.

מוסף רש"י

במחוורת לו. שתהא ברורה לו (פסחים פא:). כי דרך. טמא לנפש דומיא דדרך רחוקה הוא (שם). איזוהי טומאת התהום. שהותרה לנזיר ועושה פסח (שם). המוצא מת מושכב לרחבה של דרך. והוא עבר שם ואי אפשר שלא נגע שם או הסיט או האהיל (שם). לתרומה. לאכול בתרומה, טמא. דלא הותרה בו טומאת התהום, ואילו לאורכו של דרך אפילו טומאת התהום אין כאן (שם).

א) נראה דחסר כאן וצ"ל אפ"ה טמא משום ספק טומאה ברה"י וסיפא רבותא קמ"ל אף כי ירד להקר וכו' אפ"ה טהור וכ"ה בתוס' בסוד"ה משוקע.

אמר רבא ת"ש אם עד שלא גילח בין כך ובין כך סותר היכי דמי אי דאיתידע ליה בתוך מלאת צריכא למימר אלא לאו לאחר מלאת ש"מ ועדיין תיבעי לך כולו סותר או שבעה סותר למאן אילימא לרבנן פשיטא דכולו סותר ואי לר"א [א]כל אחר מלאת שבעה סותר אמר לך ה"מ כי נטמא אחר מלאת והאי לפני מלאת הוא או דילמא שאני הכא דידיעה אחר מלאת היא ומינה קתני בין כך ובין כך סותר ולא קמיפלגי [ב]ת"ר [א]המוצא מת מוטל לרחבה של דרך לתרומה טמא ובנזיר ובעושה פסח טהור בד"א שאין לו מקום לעבור אבל יש לו מקום לעבור אף לתרומה טהור בד"א שמצאו שלם אבל משובר או מפורק אפילו אין מקום לעבור חיישינן שמא בין פרקין עבר ובקבר אפילו משובר ומפורק טמא מפני שקבר מצרפו בד"א במהלך ברגליו אבל טעון או רכוב טמא לפי שמהלך ברגליו אפשר לו שלא יגע ושלא יסיט ושלא יאהיל טעון או רכוב אי אפשר שלא יגע ושלא יסיט ושלא יאהיל בד"א בטומאת התהום אבל טומאה ידועה שלשתן טמאים ואיזו היא טומאת התהום כל שאין מכירה אחד בסוף העולם מכירה אחד בסוף העולם אין זו טומאת התהום [ב]היה טמון בתבן או בצרורות הרי זו טומאת התהום בימים ובאפילה ובנקיקי הסלעים אין זו טומאת התהום [ג][ג]ולא אמרו טומאת התהום אלא למת בלבד: כיצד ירד: צפה אינה מטמאה לענין שרץ [ד]דתניא [ד]ספק טומאה צפה בין בכלים בין בקרקע טהורה ר"ש אומר בכלים טמאה בקרקע טהורה מאי

רש"י

אמר רבא ת"ש עד שלא גילח בין כך ובין כך סותר היכי דמי אי דאיתידע ליה תוך מלאת צריכא למימר דסותר. נ"ע מאי קאמר הא איצטריך לאשמועי' דיש טומאת התהום שסותר כגון שנודע לו עד שלא גילח ונראה לפרש דמיתורא דמתני' דייק דמדיוקא דרישא נפקא מדקתני נודע משגלח: **ועדיין** תיבעי לך. הש"ס הולך ומפרש הך פשיטותא דרבא דרך קשיא ותירוץ ואף בעיא דרמי בר חמא הולך ומפרש הטעם באורך: **ועדיין** תיבעי לך כולהו סותר או ז' סותר. ומה היה פשיטותא דרבא ומשיב למאן אי לרבנן פשיטא דכולהו סותר כדאמר לעיל בפרק ג' (דף טז.) דאף נטמא אחר מלאת סותר [שלשים] מדרבנן ואי ר"א הא אמר כל אחר מלאת ז' סותר: **הני** מילי. דקאמר ר"א אחר מלאת ז' סותר כי נטמא אחר מלאת והא דקא מיבעיא ליה תוך מלאת הוא או דילמא שאני הכא דידיעה לאחר מלאת הוא והוי כמו נטמא אחר מלאת והיינו בעיא דרמי בר חמא ופשיט ליה מיניה ממתני' גופה דאוקמינן כר"א וקתני אם עד שלא גילח נודע לו בין כך ובין כך סותר ולא מפליג בין נטמא קודם מלאת לנטמא לאחר מלאת ובנטמא אחר מלאת פשיטא לן דאינו סותר כ"א ז' לר"א והכי נמי כי נטמא לפני מלאת דאינו[1] סותר כי אם ז': **לתרומה** טמא. כיון שהוא מוטל לרחבה של דרך אי אפשר לו לעבור כי אם דרך עליו ויאהיל לנזיר ועושה פסח טהור דהוי טומאת התהום בד"א דלתרומה טמא שאין לו מקום לעבור אם לא דרך אותו מקום שהמת נמצא אבל יש לו דרך לעבור טהור אף לתרומה בד"א לתרומה טמא שנמצא שלם אבל משובר ומפורק אפילו אין לו מקום לעבור טהור דשמא בין פרקין עבר ולא עבר דרך ישר אלא דרך מעוקם והויא ליה ספק טומאה ברה"ר דספקו טהור אבל אם נמצא בקבר ועבר דרך עליו אפי' משובר ומפורק טמא שהקבר מצרפו ליטמא באהל כדדרשינן או בקבר לרבות קבר סתום שהעובר אף כנגד הריקן שבקבר מטמא באהל כדפרישית לעיל: **במה** דברים אמורים. דחיישינן שמא בין פרקין עבר וטהור במהלך על רגליו שאפשר שלא יגע ושלא יסיט ושלא יאהיל אבל טעון משאו או רכוב על גבי בהמה אינו יכול להלך כל כך זקוף שלא יטה עצמו לצדדין וטמא דאין זו ספק טומאה ברה"ר אלא ודאי ניטמא דהאהיל: **במה** דברים אמורים. דאין לו מקום לעבור דטהור בטומאת התהום אבל בטומאה ידועה [שלשתן טמאים] תרומה ונזיר ועושה פסח ומפרש ואזיל מאי ניהו טומאה ידועה דמכיר בה א' בסוף העולם: באפילה ובנקיקי הסלעים. אבל אינו מכוסה: **צפה** אינו מטמא לענין שרץ דתניא ספק טומאה צפה בין בכלים. שיש מים בכלי ושרץ צף על פני המים ספק נגע בכלי ספק לא נגע או בקרקע במים שעל גבי קרקע[2] ר"ש אומר בכלי טמא בקרקע טהור ודאי נגע[3] טמא בכל מקום שהוא שורץ: ספק נגע[4]. דוקא על הארץ טמא אם היא טומאה ברה"י אבל צפה שאינה קבוע[5] לא [ו]דמספקא[6] לן אי דוקא על פני המים מטהרינן או הוא הדין צפה באויר שזורקה אדם באויר מטהרינן ממעוטא דעל הארץ: כתיב

תוספות

אמר רבא ת"ש. מדקתני מתני' אם נודע לו עד שלא גילח בין כך ובין כך בין טומאת התהום בין טומאה ידועה סותר ואוקימנא לה למתני' כר"א וקחזינא מיהא דקפסיק ואמר כל אימת דאיטמי בין בתוך ימי מלאת בין לאחר ימי מלאת דסותר: **ודאיתידע ליה אימת אילימא בתוך ימי מלאת צריכא למימר.** דסותר בתמיה. אלא לאו שמע מינה דאיתידע ליה לאחר מלאת וקאמר דסותר דבתר טומאה דהוה בתוך ימי מלאת אזלינן: **ועדיין תיבעי לך.** כיון דלאחר מלאת קאי ז' סותר ותו לא או דילמא כיון דניטמא בתוך ימי מלאת סותר את כולן: **ולמאן.** קמיבעיא לך אי לרבנן וקודם הבאת קרבנותיו פשיטא דכולן סותר: **ואי לר"א.** וקודם תגלחת הא שמעי' ליה דאמר בפרק מי שאמר הריני נזיר מגלח (לעיל דף טז:) כל לאחר מלאת ז' סותר: **אמר לך.** רמי בר חמא לעולם אליבא דר"א קמיבעיא לי והכי קמיבעיא לי הני מילי [א] דלאחר מלאת שבעה סותר ותו לא כי ניטמא לאחר מלאת והאי כיון דניטמא לפני מלאת מודי בה ר"א [ב] דבתר טומאה דהות בתוך ימי מלאת אזלינן: **או דילמא כיון דידיעה לאחר מלאת הוא.** שכבר הביא קרבנותיו [ג]וז' הוא דסותר ותו לא: ה"ג **ומינה הא דקתני בין כך ובין כך סותר ולא קמפליג ש"מ.** כלומר ותיפשוט ליה ממתני' גופיה דמדקתני בין כך ובין כך סותר ולא קמפליג בין [ד] דניטמא קודם מלאת בין לאחר מלאת דהא מתני' כל אימת דניטמא במשמע ואוקימנא לה כר"א דאמר כל לאחר מלאת ז' סותר ותו לא ש"מ נמי דאפילו היכא דניטמא בתוך מלאת כיון דידיעה לאחר מלאת הוא דז' סותר ותו לא: לישנא אחרינא **אמר רבא ת"ש.** ולרבא לית ליה דרבי יוחנן דמוקים לה למתני' כר"א ולא כרבנן דקסבר רבא מתני' נמי מיתוקמא כרבנן דמודו רבנן גבי טומאת התהום דאע"ג דבעלמא תגלחת לא מעכבא לגבי טומאת התהום חשיבא שאם נודע לו עד שלא גילח [ה] קפסיק ותני בין דנטמא לפני מלאת בין לאחר מלאת דאם נודע לו לאחר מלאת קודם גילוח אע"ג דהביא קרבנותיו סותר דבזו מודו רבנן לר"א דתגלחת הויא חשובה לענין טומאת התהום וש"מ דסותר ועדיין תיבעי לך כו' אמר לך רמי בר חמא לעולם אליבא דר"א קמיבעיא ליה והכי קמיבעי ליה ה"מ דאמר ר"א דאינו סותר אלא ז' היכא דנטמא נמי לאחר מלאת [ו]והא כיון דנטמא לפני מלאת מודי להו לרבנן דסותר את כולן דכמאן דנודע [ז] בתוך מלאת דמי או דילמא שאני הכא דכיון דידיעה ליתא אלא לאחר מלאת שבעה הוא סותר ותו לא. ומינה איכא למישמע מינה דהא קתני בין כך ובין כך סותר וקא משמע [ח] מתני' לא שנא בין היכא דנטמא לפני מלאת להיכא דנטמא לאחר מלאת דסותר את כולן ולא מיפלגי בה ר"א ורבנן ש"מ דלר"א נמי כיון דטומאה הות בימי מלאת דסותר את הכל: **ת"ר המוצא מת.** טמון בדרך בתבן או בצרורות ומוטל לרחבו של דרך ואין לו מקום לעבור אלא עליו ובשעה שהולך עליו לא הכיר בו שהוא תחתיו לענין [ט]אכילת תרומה טמא ובנזיר ועושה פסח טהור ואינו צריך לעשות פסח שני. ובכל אלו שאמרו דבנזיר ועושה פסח טהור כשנודע לו לאחר שעשה פסחו אבל נודע לו קודם שעשה פסחו ה"ז טמא ונדחה לפסח שני והכי מפורש עלה בתוספתא בברייתא דמסכת נזיר (פ"ו ה"ג) ושל פסחים (פ"ו ה"ה): **אבל יש לו מקום.** רחב לעבור שלא על המת אף לענין אכילת תרומה טהור [י]: ה"ג **בד"א דמהלך בין פרקין טהור במהלך ברגליו.** שיכול לכוין ולפסוע בנתים שלא יגע [כ] ושלא יאהיל: **אבל טעון או רכוב טמא.** בתרומה לפי שאי אפשר כו'. אבל לנזיר ועושה פסח לעולם טהור דהכי גמירי לה (א) בטומאת התהום. והאי דכתוב בספרים [ל] אפילו בנזיר ועושה פסח טמא טעות הוא: **אבל בטומאה שהיתה ידועה.** לשום אדם: **שלשתן טמאין.** ואפילו נזיר ועושה פסח [מ] ועושה פסח שני ואע"פ שכבר עשו פסחים בפסח ראשון: **בתבן או בצרורות.** (ב) שהיא טומאת התהום דאפשר שלא הכיר בו אדם מעולם שהרי תבן יכול להתגלגל עליו ע"י רוח וצרורות עשויין להתגלגל ממקום למקום. אבל ימים [ואפילה] ונקיקי סלעים הואיל והן חלולין [נ]יכול אדם להסתכל בהן ע"י הדחק [ס] ואפשר שאדם אחד מכיר בהן שהליך בתוכו ואין זו טומאת התהום: **ולא אמרו.** שהותרה טומאת התהום אלא לטומאת מת בלבד אבל לענין זב וזבה לא: ה"ג **צפה אינה מטמאה לענין שרץ.** כלומר אע"ג דטומאת מת צפה מטמאה בספק מגע כדתנן ונמצא מת צף על פני המים לענין שרץ מיהא אינה חשובה לטמא מספק שאם שרץ צף על פני המים ספק נגע בו ספק לא נגע בו ספקו טהור: **דתניא ספק טומאה צפה.** כלומר טומאה צפה והוא ספק אם נגע בה אם לא נגע בה: **בין.** שהיא צפה במים שבכלים בין במים שבקרקע טהורה: כתיב

עין משפט נר מצוה

כו א מיי' פ"ט מהל' נזירות הל"ח ופ"ו מהל' קרבן פסח הל"ו ופי"ח מהל' אבות הטומאה הל"ג:
כז ב מיי' פ"ו מהל' נזירות הל"ט:
כח ג מיי' שם הל"ח:
כט ד מיי' פי"ד מהל' אבות הטומאה הל"ג:

נוסחת הריב"ן

א] דאמר ר"א דכל לאחר מלאת: ב] דסותר את כולן דבתר כו': ג] ז' היכא דניטמא: ד] דמי שנודע לו קודם הבאת קרבנותיו דמי וסותר והכי אמר רבא ת"ש אם עד שלא גילח וקא פסיק ותני בין שנטמא לפני מלאת כו': ו] והאי: ז] דנודע לפני: ח] וקא משמע לן מתני' הל"ש: ט] לענין תרומה: י] טהור שמא בין מיצור הפרקים של אבר ואבר עבר ואפילו לתרומה טהור הס"ד: כ] יגע ולא יסיט: ל] בספרים אבל טעון או רכוב אפילו כו': מ] פסח ואפי' כשיש מקום לעבור כו' שכבר עשו פסחיהן: נ] ויכול אדם:

פי' הרא"ש

גילוח לר"א. א) (חסר כאן בכ"י). אם עד שלא גילח בין כך ובין כך סותר דאוקי כר"א מיבעיא ליה אם סותרת ל' או ז': אמר רבא ת"ש וכו'. היכי דמי אי דאיתידע ליה תוך מלאת צריך למימר כיון שהטומאה והידיעה היתה תוך מלאת פשיטא דסותר: אלא לאחר מלאת וש"מ דסותר. ואכתי לא גמר רבא פשיטותיה דרבא ומפרשי' נמי בעי' דרמי בר חמא: ועדיין תבעי לך כולו סותר או ז' סותר. דפי' דמתני' מיבעיא ליה: ושקיל וטרי תלמודא לפ' בעיא דרמי בר חמא. אי לרבנן ונודע לו אחר מלאת קודם הבאת קרבנותיו: פשיטא דכולו סותר מדרבנן כדאמר לעיל פ"ג: ואי לר"א הא אמר כל אחר מלאת סותר ז': ה"מ כי נטמא אחר מלאת ואי לא הוה ידיעה אלא לאחר מלאת. והשתא מפרשה בעיא דרמי בר חמא ומתמה' ליכא למפשט: וה"ה דמצי למבעי אליבא דרבנן אי בתר טומאה אזלי' וסתר מן התורה ומביא קרבן טומאה כדין נזי' טמא או בתר ידיעה אזלי' ולא סתר אלא מדרבנן. אלא משום דאוקי' מתני' דאם עד שלא גילח כר"א ומבעיא ליה אליבא דר"א והה"נ לרבנן: ומינה מדקתני בין כך ובין כך סותר ולא מיפלגי בין טומאה שבתוך מלאת לטומאה שלאחר מלאת אלא קתני סותר בסתם אלמא דין א' להם דכמו שנודע לו אחר מלאת שאחר מלאת אינו סותר אלא ז' ה"ה נודע לו על טומא' שלפני מלאת ש"מ דבתר ידיעה אזלי'. ותקשה הא אמרי' במתני' נזי' ואח"כ נודע לו שהוא טמא אם טומאה ידועה סותר אלמא בתר טומאה אזלי' ול"ל דהתם בתר הביא קרבנותיו בטומאה וע"כ צריך להביא קרבנות אחרי' וצריכי' אנו לילך אחר טומאה דאי אזלי' בתר ידיעה כבר עבר נזירות דאכתי לא פסק נזירותיה הא ודאי אזלי' בתר ידיעה: מוטל ברחבה של דרך. וממלא את כל הדרך וא"א לעבור אם לא שיאהיל עליו: אבל יש לו מקום לעבור. שאינו ממלא כל רוחב הדרך: אף לתרומה טהור. דספק טומאה ברה"ר ספקו טהור. אבל מצאו משובר לחתיכות או מפורק לאיברים. אפי' אין לו מקום לעבור כגון החצי המת מוטל בצד ימין עד חצי הדרך או רובו וחצי האחר מופלג הימנו מצד שמאלו עד חצי הדרך או רובו וההולך א"א שלא יאהיל על חצי האחר אפ"ה טהור שאנו תולי' שעיקם דרכו: בד"א דתלינן שעבר בין הפרקים במהלך:

מסורת הש"ס

א) [לעיל טז: לט: מז.], ב) פסחים פא: [עד סוף הענין], ג) זבחים כג. [פסחים פ: ע"ש ודף פא:], ד) תוספתא דטהרות פ"ה [טהרות פ"ד מ"ח], ה) ג"א אי אפשר שאין אדם, ו) [לכאורה צ"ל ומספקא לן וכו' והוא דיבור בפני עצמו וכן מוכח בתוי"ט ע"ש דלפניו היה דברי תוס' הללו ריש סד.].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ג"ג וכו' גמירי לה הס"ד ואח"כ מ"ה בד"א בטומאת התהום: (ב) ד"ה בתבן או בצרורות הרי היא:

הגהות התוספות

1. נ"ל אינו. 2. נ"ל ע"ג קרקע טהורה. 3. נ"ל ודאי מגעו. 4. נ"ל מגעו. 5. נ"ל קבועה. וכ"ה בס"י. 6. נ"ל ומספקא.

מוסף רש"י

שאין לו מקום לעבור. שמחזיק את כל רוחב הדרך, ואף על גב דטומאת ודאי היא, כיון דהסיפ שעתא דעבר עליה טומאת התהום הואי, שלא היה שום אדם יודע שם, ואף לזה לא נודע עד שנשמטו קרבנותיו, הלכה למשה מסיני היא שזורקין עליו את הדמים (פסחים פא:). אבל יש לו מקום לעבור אף לתרומה טהור. דהוי ליה ספק טומאה ברשות הרבים וספיקו טהור (שם). בד"א. דכי ממלא את כל הדרך טמא (שם). מפני שהקבר מצרפו. שכל הקבר מטמא באהל ואפילו ריקן שבו דכתיב או בקבר (שם). בד"א. משובר ומפורק טהור (שם). אבל טעון. משוי, טמא, דאי אפשר לכאן ולכאן ולא יגע או יסיט או יאהיל על אחד מהן (שם). בד"א. לנזיר ועושה פסח טהור (שם). אבל טומאה ידועה. שידעו שאדם נקבר שם (שם). היה טמון בתבן או בצרורות. טומאה מכוסה מכל אדם היא זו שמא גל אבנים או עפר או תבן נפל עליו ולא הכירו בו בני אדם מעולם. אבל מים ואפילה ונקיקי הסלעים אין זו הטומאה מכוסה ועולמה, שהמהלך יכול לראות ולא גמירי הלכתא אלא בטומאה שהיא בתהום (נ"ל כתהום) המכוסה מן הכל (שם). ולא אמרו טומאת התהום. להותרה טומאת התהום (שם) בזמן שאינו טמא ספק (שם פ: זבחים כג.). אלא למת בלבד. בטומאת המת בלבד (זבחים כג.). אבל שאר טומאות ספק לא הותרו (פסחים פ:). ספק טומאה צפה. שרץ על גבי המים ספק נגע בו ספק לא נגע, אף ברשות היחיד ספקו טהור (חולין קכז.).

א) נראה דל"ל ועל הא דתנן במתני' אם עד וכו'. ב) נראה דל"ל ולכן מפרש ליה אליבא דר"א.